

A MAGYAR HIDEGVÉRŰ LÓ LEGELŐRE ALAPOZOTT TARTÁSA

Gulyás László – Kovácsné Gaál Katalin

Summary

The results of experiments show that the Hungarian cold-blooded horse -with conditions similar to the beef cattle keeping condition- can be successfully and economically kept and bred on pastures with proper size (1 hectare/ mare) and quality. The cold-blooded mares kept on open-air pastures foal easily in general without any human help, but they may need a human supervision. The home experiments results are similar this far so, any region of Hungary with proper conditions can be suitable for slaughter-horse keeping.

Bevezetés

A Magyarországon tenyésztett lófajták között a magyar hidegvérű nagy jelentőségű, hiszen a fedezőmének közel egynegyedét e fajta teszi ki. A magyar hidegvérű fajta nem nagyigényű. Ha nem fogatolják, a nyári időszakban a jó legelőn, télen csak tömegtakarmányon is megél, abrak nélkül. Könnyen kezelhető és jóindulatú. Gyorsan fejlődik, korán tenyésztésbe vehető, termékeny, jó csikónevelő. Hústermelő képessége kiváló, így fogatos hasznosítás mellett, vagy legelőn tartva csikószaporulatának hústermelése révén gazdaságosan tenyészthető. A gazdaságos lóhús-előállítást a korai tenyészérettség, termékenység, csikózási arány, a kanca tejtermelése és csikónevelő képessége, és a csikók testsúly-gyarapodása döntően befolyásolja. Az egyhasznú húsló tartásban legalább 75-80%-ot kell elérni az induló kancalétszámba számított leválasztott csikószaporulatnak ahhoz, hogy ez a tevékenység nyereséges legyen (GULYÁS 1996). A napi súlygyarapodás születéstől választásig vizsgálva a hazai szerzők GULYÁS (1995, 1996, 1997), GULYÁS és KOVÁCSNÉ (1998), MAKRAY (1997), MARKOS (1992) PATAKI (1994), STEFLER (1991), STEFLER és mtsai (1993) szerint 1450-1550 g/nap.

Anyag és módszer

Vizsgálatainkat a bogoyoszlói "Kisalföld" MGSz magyar hidegvérű törzstenyészetében 1988 és 1998 közötti időszakban végeztük. A kancaállományt 50 férőhelyes, átalakított istállóban tartják. Az állományt a telep mellett 16 ha-os ösgyepen és 10 ha-os, MAKAI (1994) által javasolt fűfajokból és pillangósokból telepített legelőn legeltetik.

A legeltetési idény évente átlagosan 200-220 napig tart. A legelőre járó kancák méréseink szerint 50 kg fűvet legelnek naponta. Az előrehaladott vemhes és szoptató kancák még 2 kg zabot kapnak. Téli időszakban a legelőfűvet 8 kg közepes minőségű rétisznával helyettesítik, takarmányszalmát pedig ad libitum fogyaszthatnak. A vemhes kancák takarmányát télen napi 1 kg sárgarépával egészítik ki. A csikók részére csikóóvodát alakítottak ki, ahol ad libitum fogyaszthatnak zúzott zabot és lucerna szénát. A telepen a csikókat átlagosan 180-185 napos korukban választják le.

Vizsgálataink során a csikókat (n = 182) születésük után 12 órán belül, majd 30 naponként 180 napos korig állatmérleggel, ± 1 kg-os pontossággal mérlegeltük. Vizsgáltuk a tenyészet szaporasági mutatóit, a csikók születési testsúlyát, a

súlygyarapodását és növekedési erélyét, az optimális választási testsúlyt és életkort, valamint a tenyészet fajlagos hústermelő-képességét.

Eredmények

A tenyészet szaporasági mutatóit az *1. táblázat* mutatja. A csikók átlagos napi súlygyarapodása 1520 g/nap volt. Legjobb a súlygyarapodás a születéstől számított első három hónapban (*1. ábra*). A tenyészet hústermelését és a tenyésztési eredmények alakulását a *2. táblázat* mutatja be. A csikók optimális választási ideje a 6-7 hónapos kor (320-350 kg).

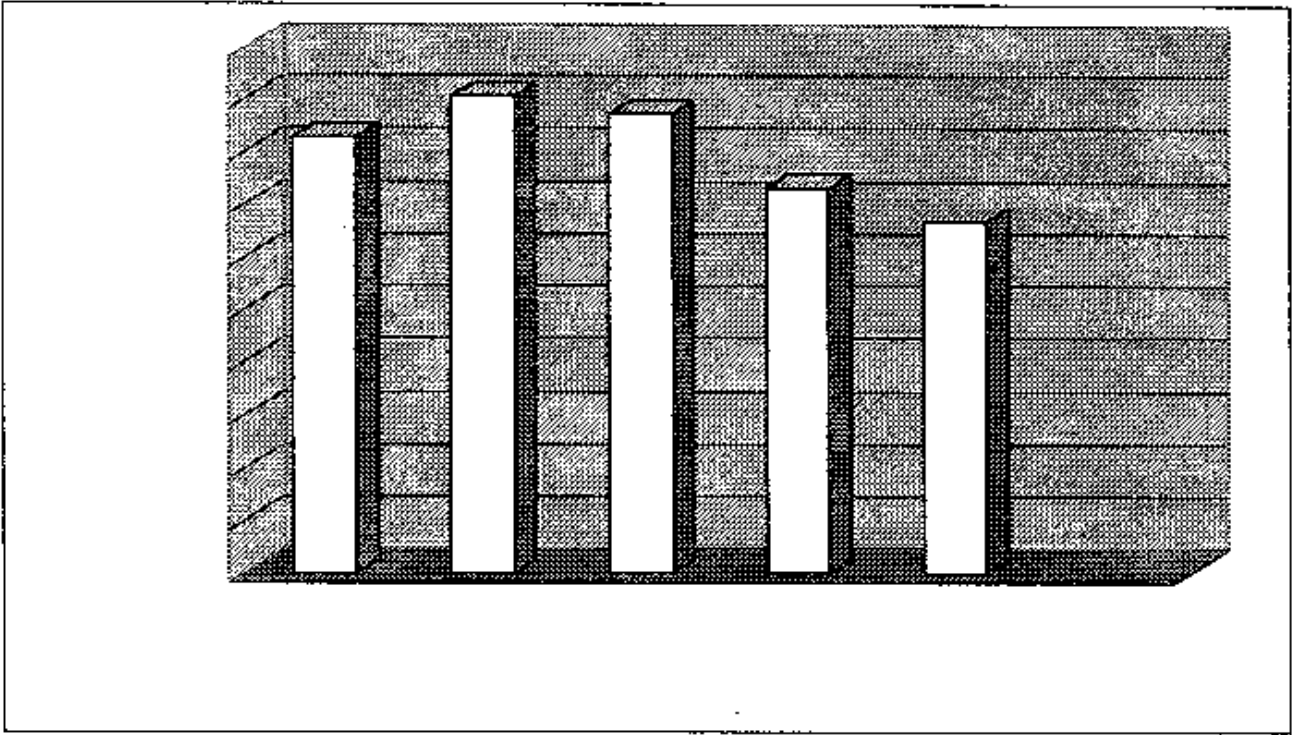
A tenyészet szaporasági mutatói

1. táblázat

Ellések	Fedeztetett kanca	Vemhes kanca	Üres kanca	Vemhesülési	Veté-lés	Halvaszületés	Élő csikószaporulat	Elbuzulás	Kény-szer-vágás	Választott csikó		
éve	db	db	db	%	db	db	db	%	db	db	db	%
1988	11	8	3	72,2	1	0	7	63,6	1	0	6	54,7
1989	14	11	3	78,5	1	1	9	64,2	1	0	8	57,1
1990	23	20	3	96,9	2	2	16	69,5	1	0	15	65,2
1991	25	24	1	96,0	1	1	22	88,0	1	1	20	80,0
1992	22	21	1	95,4	1	1	19	85,3	1	0	18	81,8
1993	26	25	1	96,2	0	2	23	88,5	2	0	21	80,8
1994	26	24	2	92,3	1	1	23	88,5	1	0	22	84,6
1995	28	27	1	96,4	2	0	*26	92,9	*3	0	23	82,1
1996	22	20	2	90,9	0	1	19	86,3	1	0	18	81,8
1997	22	21	1	95,4	0	1	20	90,9	1	0	19	86,4
1998	21	19	2	90,5	0	1	18	85,7	1	0	17	81,0

Forrás: Saját adatgyűjtés

*Ikerelés

1. ábra A magyar hidegvérű csikók átlagos súlygyarapodásának alakulása (1988-1998)

A tenyésztési eredmények alakulása

2. táblázat

Megnevezés	1988	1998	Különb- ség
Választott csikók aránya a kancalétszámhoz viszonyítva (%)	54,7	81,0	+ 26,3
A csikók születési súlya (kg)	49,4	60,8	+ 11,4
A csikók 180 napos kori súlya (kg)	310,8	342,3	+ 31,5
A csikók átlagos súlygyarapodása (g/nap)	1452	1563	+ 111
Az egy kancára jutó éves hústermelés(kg/db/év)	163	277	+ 114

Forrás: Saját vizsgálat

Összefoglalás

A vizsgálatok eredményeiből megállapítható, hogy a húsmarhatartáshoz hasonló feltételek mellett, megfelelő mennyiségű (1 ha/kanca) és minőségű legelőn a magyar hidegvérű ló sikeresen tartható, illetve tenyészthető. A tenyészállatok (kancacsikók, kancák) kedvező áron (150-350 eFt/db) értékesíthetők. A továbbtenyésztésre

alkalmatlan egyedek vágóállatként (vágóló, peccenyecsikó) is megfelelő hasznot biztosítanak.

Legelőre alapozott szabadtartásban a hidegvérű kancák felügyelet mellett, de általában emberi segítség nyújtás nélkül könnyen ellenek. Az eddigi hazai vizsgálatok (Kaposvár, Gölle, Gyúró, Bocföldre) eredményei is hasonlóak, így az ország bármelyik, megfelelő adottságokkal rendelkező tájegysége alkalmas lehet hidegvérű lótartásra, illetve vágócsikó előállításra. A magyar hidegvérű fajta a génmegőrzés miatt támogatott fajták közé tartozik (18.000 Ft/kanca/év). A hústermelés fokozása érdekében 1998-tól a törzskönyvben, illetve a nyilvántartásban szereplő hidegvérű kancától és méntől született csikó után ugyancsak (20.000 Ft/db) támogatás igényelhető. E támogatások is jelzik a fajta jelentőségét, amelyet a jövőben jobban ki kellene használni.

Irodalomjegyzék:

- Gulyás L. (1995): Magyar hidegvérű csikók növekedésének vizsgálata születéstől választásig. Állattenyésztés és Takarmányozás, 44. 6. 481-494 p.
- Gulyás L. (1996): Study of the weight of Hungarian cold-blooded foals. Acta Agronomica Óváriensis, 38. 1-2. 117-126. p.
- Gulyás L. (1996) A magyar hidegvérű ló húshasznosítása. Kistermelők Lapja. Budapest. 3. 4-5. p.
- Gulyás L. (1997): Bogyoszlói hidegvérűek. Kistermelők Lapja. Budapest. 12. 4-5 p.
- Gulyás L. - Kovácsné Gaál K. (1998): A magyar hidegvérű ló természet szerű tartása. VI. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, Gyöngyös.
- Makai S. (1994): Személyes közlés, PATE, Mosonmagyaróvár.
- Makray S. (1997): A hidegvérű ló tartásának újabb lehetőségei. Nemzetközi Lótenyésztési Tanácskozás, Debrecen.
- Markos L. (1992): A magyar hidegvérű ló hasznosítása. Kistermelők Lapja. Budapest, 11. p.
- Pataki B. (1994): A vágólónevelés lehetőségei. Kistermelők Lapja. Budapest. 5.6-7. p.
- Stefler J. (1991): Jó piaca van a vágólónak. Kistermelők Lapja. Budapest, 8. 10-11. p.
- Stefler J. - Makray S. - Dér F. (1993): Természetes állattartás. 3. Debreceni Agrártudományi Egyetem Kiadványa. 163-176. p.

Szerzők: Gulyás László egyetemi adjunktus

Kovácsné Dr. habil. Gaál Katalin tanszékvezető, egyetemi docens

Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaságtudományi Kar

Állattenyésztési Intézet 9200 Mosonmagyaróvár, Vár 4.